Lampé Ágnes

# Hazai „breaking news”
## Az MTV ostromának képei

**Az MTV ostromának közvetítése televíziós és „nézői” szemszögből is előzmény nélküli. Dolgozatomban az országos közszolgálati és a két országos kereskedelmi csatorna hírigazgatójának véleménye alapján igyekeztem utánajárni, hogyan „reagáltak” a válsághelyzetre a televíziók. Milyen eszközökkel, milyen formában és szabályok szerint közvetítettek, illetve milyen tanulságai lehetnek egy *breaking news* szituációnak? Mikor és milyen keretek között indokolt az adás felfüggesztése és az élő tudósítás? Milyen gyorsan lehet és kell közvetíteni? A kérdések tisztázása rávilágíthat arra, lehet-e bármilyen különbség az eltérő tematikájú, működésű és finanszírozású televíziók „válságtudósítói funkciója” között.**

## Előzmények

Miután nyilvánosságra került Gyurcsány Ferenc miniszterelnök balatonőszödi beszédének hangfelvétele, szeptember 18-án este a Kossuth téren gyülekeztek az emberek. A tüntetők egy csoportja a Szabadság térre ment. Azt követelték, a *Magyar Televízió* (MTV) élő adásában olvassák be petíciójukat. Ezt a televízió vezetése nem engedélyezte. A tömeg erre átvonult a székházhoz, ahol órákon át farkasszemet nézett a rendőrökkel. Az emberek végül megostromolták a főbejáratot. Bejutottak a székházba, ahol jelentős károkat okoztak. Mivel csak a *hírTV* közvetítő kocsija volt jelen a Szabadság téren, a két nagy kereskedelmi csatorna – az *RTL Klub* és a *TV2* – is átvette a képeit. Az *MTV* saját felvételekből, szerkesztett összefoglalókkal dolgozott. Az esemény televíziók általi közvetítési módjáról, hangneméről és lebonyolításáról Vásárhelyi Mária írt éles hangú kritikát. Úgy vélte, a katasztrófák (augusztus 20. és szeptember 18.) médiareprezentációja rámutatott: a média mély szakmai válságban van. Cserbenhagyta a nézőket és totális csődöt mondott, saját felelősségét pedig még csak fel sem ismerte:

> „A televíziós csatornák közül egyedül a Hír TV nyújtott folyamatos képi tájékoztatást. Ám az a mélységes szakmai és erkölcsi mélyrepülés, amelyről ezen az estén a Hír TV tanúbizonyságot tett, remélhetően örök időkre elrettentő példaként fog szolgálni a hazai médiatörténetben […] Ám míg a Hír TV-ben javában zajlott a »forradalom«, a többi televíziós csatornán rezzenéstelenül folytatódott az előre eltervezett műsor. Így annak, aki mégis neszét vette, hogy valami nincs rendben a fővárosban, és további

> információra vágyott, nem maradt más választása, mint nézni a hírcsatorna »forradalomról« szóló tudósítását.”[1]

Monori Áron a közvetítésről szóló elemzésében úgy vélte, a *hírTV*-s tudósító szakmailag és etikailag kifogásolható szóhasználata, felelőtlen és elfogult helyzetértékelése alapjaiban tért el a valós szituációtól:

> „A szeptember 18-ról 19-re virradó éjszakai Kossuth téri tüntetésből az MTV ostromába torkolló események Hír TV-s közvetítését alapvetően két folyamatosan visszatérő és persze szorosan összefüggő motívum határozta meg. Egyrészt az események forradalomként való megjelenítése, másfelől a rendőrséggel kapcsolatos negatív attitűd felkeltése, a rendőri brutalitásra való állandó utalgatás. Mindez annak fényében értékelhető, hogy minden demokratikus és komolyan vehető magyarországi politikai- és közszereplő egyetért abban, hogy az eseménysorozat nem forradalom volt, illetve hogy a rendőrség az MTV előtt igen visszafogottan lépett fel a tüntetőkkel és a vandálokkal szemben. A »forradalom–56–fiatalok« kifejezésekkel leírható nyelvhasználat, a rendőri brutalitást és könyörtelenséget emlegető fordulatokkal együtt, alkalmas volt a tévészékházat ostromló köztörvényes bűnözők melletti szimpátia felkeltésére is.”[2]

Horvát János a 2006. augusztus 20-i tragikus kimenetelű tűzijáték közvetítésével kapcsolatban pedig szintén a médiumok tehetetlenségét hangsúlyozta. Szerinte a televízióknak nincs se válsághelyzetben alkalmazható katasztrófatervük, sem a kivitelezéséhez elegendő szakemberük:

> „Megtörténhet-e, hogy profi adók bénultan és gépiesen adják a sokéves filmeket, nem szakítják meg az adást, nem elérhetők, miközben stábjaik ott állomásoznak a helyszínen, mely időközben már nem egy vidám tűzijáték, hanem tömegkatasztrófa színhelye lett? Megtörténhet az, hogy ha mégis hírperiódusra ragadtatják magukat, akkor annak dadogás, összevisszaság és rémhírterjesztés a vége? Megtörtént. 2006. augusztus huszadikán Magyarországon.”[3]

Valóban ennyire rosszul vizsgáztak a televíziók? Valóban nem tudta a közvélemény, mi történik az ünnepen és a téren? Valóban csak egy forrásból lehetett értesülni az *MTV* ostromáról? Miért nem „változott” a közszolgálati televízió és a két országos kereskedelmi csatorna azonnal hírtévévé?

## 2006. szeptember 18–19.

Az *MTV* ostromakor a helyszínről élőben – eleinte egyedüliként – Császár Attila, a *hírTV* tudósítója számolt be a történésekről:

---

1 Vásárhelyi Mária: Katasztrófamaraton. http://www.168ora.hu/cikk.php?id=6336 (utolsó letöltés 2006. október 12.).

2 Monori Áron: Ja, a Hírtévé? Bocsánat. http://www.es.hu/pd/display.asp?channel=PUBLICISZTIKA0639&article=2006-1001-2104-09HRFU (utolsó letöltés: 2006. november 2.).

3 Horvát János: Maradjanak velünk? http://www.nol.hu/cikk/414676/ (utolsó letöltés 2006. október 30.).

„Azt kell mondanom, hogy amit a Kossuth téren Wittner Mária mondott, hogy forradalom van, az most valóra vált. Wittner Mária október 23-ra akarta az újabb rendszerváltozást, vagy az igazi rendszerváltozást, de úgy látszik, hogy a tömeg ezt nem bírta kivárni, és inkább a szabad sajtó, a média szabadságát követelve ezt a megoldást választotta, hogy nem a történelmi múltunkat is feltáró és annak minden emlékével és részletével rendelkező Parlamentet támadták meg, hanem a Magyar Televízió épületét” (23:13).

„Itt a háttérben azt mondják, hogy ölik a rendőröket, ezt nem tudom megerősíteni, nem látok oda, de az biztos, hogy ez, ez olyan, mint ’56, amiről délelőtt vagy a nap folyamán már esett szó a demonstráción” (00:37).

„Azt a korábbi tüzet, ami az épület egyik, igazából nem használatos bejáratát érintette, azt úgy láttam az imént, azt eloltották. És most már egyre többen erősítik meg, hogy jönnek a rendőrök a Szabadság tér irányába. Én még nem látok senkit sem, de természetesen ez nem jelenti azt, hogy az információ, ez az értesülés ez ne lenne valós” (01:52).

„Kedves nézőink, mint az imént hallották, a kocka el van vetve, ez már forradalom, ezt Toroczkai László, a 64 vármegye elnöke mondta. Én a képet és a hangot visszaadom a stúdiónak, köszönöm szépen a figyelmüket, viszontlátásra” (03:32).[4]

Néhány mondat az *MTV* ostromakor készült, azóta elhíresült *hírTV*-s tudósításból, amely kiverte a biztosítékot a médiahatóságnál. Az ORTT a lehető legnagyobb, egymillió forintos bírságot szabta ki a *hírTV*-re.

„A Testület határozott álláspontja az, hogy az ilyen eseményekről való tudósításkor különösen nagy felelősség hárul a műsorszolgáltatóra, hiszen nem tárgyszerű közvetítésével könnyen generálójává is válhat a nemkívánatos történéseknek. A Hír Televízió – a fent részletezett módon – ezt tette, a 2006. szeptember 18-iról 19-re virradó éjszaka műsorszolgáltatásával súlyosan megsértette az Rttv. 4. § (1) bekezdésében foglalt tényszerű és tárgyilagos tájékoztatás követelményét.”[5]

Meglepő lehetne, hogy a *hírTV* a tudósítást – pontosan ugyanerre a jogszabályra hivatkozva – éppen ellenkezőleg, profinak és szakmailag kifogástalannak minősítette.

„A HírTv ZRt. határozott álláspontja szerint, a Hír TV 2006. év szeptember hó 18. napi és szeptember hó 19. napi műsorszolgáltatási tevékenysége az Rttv. 4. § (1) bekezdésében foglalt sokoldalú, kiegyensúlyozott, tényszerű, időszerű és tárgyilagos tájékoztatás követelményének maradéktalanul eleget tett.”

4 2006. szept. 22. A NAP IDÉZETE – Császár Attila az MTV ostromát közvetíti – Kommentár nélkül. http://www.emasa.hu/cikk.php?id=1758 (utolsó letöltés: 2006. október 27.).

5 Az ORTT sajtóközleménye: „A 2006. szeptember 18-i zavargások médiaképének vizsgálata (Hír Televízió)”. http://www.ortt.hu/hirek.php?hir_id=150 (utolsó letöltés: 2006. október 24.).

Majd később:

> „Nem vitás, hogy tudósítónk több esetben drámai hangú élő tudósításokat közölt, melyek nem nélkülözték a helyzet súlyosságát érzékeltető fogalmakat sem, úgy mint »csatatér«, »ostrom« vagy »háború« kifejezések. E kifejezések használata ugyanakkor sem abban a helyzetben, ott, a helyszínen, az adott pillanatban, sem az események későbbi értékelése során nem tekinthetőek túlzónak, félelmet keltőnek. A nézőkben ugyanis nem a tudósítónk szavai, hanem maguk az események kelthettek félelmet."[6]

Ha nem a szavak, hanem az „események kelthettek félelmet", ez újra ellentmond az ORTT vizsgálatából levont következtetéseknek:

> „A Hír TV által közvetített képanyag pontos lenyomatként dokumentálta a Szabadság téren történteket, az egyik helyszínen dolgozó riporter tudósításai azonban nehezítették a nézők számára való objektív értelmezés lehetőségét, hiszen beszámolója egyoldalú, a tárgyilagos tájékoztatás követelményét súlyosan sértő volt."[7]

A *hírTV* képeit – a *BBC World*del, a *CNN International*lel és más csatornákkal együtt – a *TV2* és az *RTL Klub* is átvette. Az operatőr remek munkát végzett. A ORTT hét műsorszolgáltató szeptember 18–19-i programszerkesztési gyakorlatát vizsgálta meg. Megállapításuk szerint ezek közül csak a *hírTV*-é bírt médiajogi relevanciával.[8] A gond tehát nem a képekkel, hanem a riporter helyzetértékelésével volt. Míg a tudósítást a médiahatóság elfogadhatatlannak, az elvileg objektív tájékoztatásra szakosodott hírcsatorna szakmailag kifogástalannak minősítette. Naiv a kérdés, hogyan lehet ennyire másképp látni ugyanazt?

## Nincs tapasztalat

Az *MTV* ostromának közvetítése eddig egyedülálló és tapasztalatok nélküli az itthoni televíziózás történetében. A veszélyes helyzetek olyan kihívás elé állították a híradók készítőit, amelyekre – szerencsére – nem voltak felkészülve. Mindez nem mentség az esetleges mulasztásokra vagy félreértelmezésekre. A vizuális, a verbális és a technikai megoldások ezért is alapvető fontosságúak. De médiaelméleti szempontból talán még jelentősebb, hogy a helyzet rávilágított arra a kérdésre: a különböző jellegű, tematikájú és finanszírozású televíziók „breaking-news funkciója" eltérő-e, és ha igen, miben. A néző most ugyanazt várja a közszolgálati, a kereskedelmi és a hírcsatornától. Jól teszi-e vagy a hírekre pozicionált adókra kellene kapcsolnia, ha részletes, teljes körű és azonnali tájékoztatást akar? A politika időközben igyekszik kihasználni a helyzetet, és pártbélyegeket

6 Ibid.

7 Ibid.

8 Az ORTT elnökének közleménye. http://www.ortt.hu/hirek.php?hir_id=127 (utolsó letöltés: 2006. október 22.).

ragaszt a csatornákra. A megkérdezett televíziók igazgatói mégis állítják, részükről szó sincs médiaháborúról.

A *hírTV* vezetése megkeresésünkre elzárkózott a tájékoztatástól. Először azzal az indokkal, hogy az ORTT állásfoglalásáig nem kívánnak nyilatkozni. A médiahatóság közvetítéssel kapcsolatos hivatalos közleménye után pedig azért nem, mert meg kívánják várni a Fővárosi Bíróság jogerős bírósági döntését.[9]

## Nem kell hírtévévé válni

Mint ismeretes, a szeptember 18-i eseményekről az *RTL Klub* és a *TV2* a *hírTV*-től átvett élő képekkel tudósított.

> „A kereskedelmi televíziók szerepvállalásával komoly értelmezési probléma van. Az MTV ostroma egy nem várt belpolitikai válság nyomán alakult ki. Mivel nálunk ilyen helyzet eddig nem volt, nem vagyunk rá felkészülve, nincs gyakorlatunk sem. De ez a kérdés elvi része”

– mondja Kotroczó Róbert, az *RTL Klub* hírigazgatója. A szakember szerint a sajtó indokolatlanul várja el, hogy szükség esetén az *MTV* helyett hírtelevíziószerűen tudósítsanak. Míg a médiakritikusok és a politikusok a kereskedelmi tévéket máskor „alpári” adóként minősítik, válsághelyzetben azt akarják, kvázi hírcsatornaként működjenek.

> „Pedig szerintem ekkor sem kell hírtévévé válnunk és olyan funkciókat átvennünk, amelyeknek semmi közük a kereskedelmi televíziózáshoz. Egy hírcsatorna kicsi, mozgékony csapatokból áll, amelyek szükség esetén gyorsan, bárhonnan képesek akár órákig, folyamatos élő bejelentkezéseket adni. A mi feladatunk nem ez, hanem hogy objektíven összefoglaljuk a nap eseményeit, akár többször egy este folyamán. Breakingnews-helyzetben pedig a lehető leggyorsabban hírt adjunk a nézőinknek. (Ez a műsoron megjelenő futófelirattal vagy az adást megszakító rövid hírösszefoglalóval is lehetséges.) Ezt meg is tettük, egy órával a többiek előtt már volt képünk. A forrást nem titkoltuk, végig kiírtuk, honnan származik. A média akkor lenne válságban, ha a néző kizárólag egyetlen forrásból értesült volna arról, mi történik a téren”

– teszi hozzá Kotroczó Róbert.

A kivitelezés nehézségeit kívülről nehéz megérteni és mérlegelni. A közönségnek nem dolga, hogy a technikai bonyodalmakkal, logisztikai egyeztetésekkel foglalkozzon. Nem kell átélnie a feldühödött tömeg fenyegetéseit, erőszakosságát. Viszont azonnal tudni akarja, ha valami szokatlan történik. Teljesen jogosan. A kérdés az, kitől mit várjon.

> „Nem vagyunk hírtelevízió, nem erre vagyunk berendezkedve. De nem is dolgunk, hogy hírtévéként működjünk. Nekünk egész más a feladatunk, teljesen másképp dol-

9 A *hírTV* az ORTT határozatával szemben keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz.

gozunk. Persze egy kereskedelmi televíziónál is van riadólánc, de nem olyan, mint egy hírcsatornánál. Ott állandó készenlét van, ha történik valami, azonnal tudnak indulni. Ráadásul soha ilyen korábban nem volt. Arról pedig szó sincs, hogy az MTV ostromának közvetítése a magyar média szakmai válságáról tanúskodna. A tudósítás és a híradás szempontjából megtettünk mindent, amit lehetett. A reakcióidőben voltak különbségek, de ez minden”

– mondja Pánczél Andrea, a *TV2* hírigazgatója.

## Éles helyzetben

A technikai lebonyolítás más lapra tartozik – állítják egyöntetűen a megkérdezett csatorna vezetői.

„Valamennyi televízió a Kossuth téren várakozott, a hírTV autója már korábban az MTV székháznál volt. Így olyan helyzeti előnyhöz jutottak, amit nem lehetett behozni. Egy műholdas közvetítő kocsit veszélyes lett volna beküldeni a feldühödött tömegbe”

– jegyzi meg Kotroczó Róbert. A szakember szerint az, aki nem hivatásszerűen televíziózik, nem tudja elképzelni, éles helyzetben mit jelent megszervezni, hogy az operatőrök tudjanak rögzíteni, hogy a telefonok fel legyenek töltve, hogy a kazetták bejussanak a székházba. De nyilvánvalóan az a legfontosabb, hogy informálják a nézőt.

„Ehhez a legjobb képeket kell megszerezni és a lehető leghamarabb a helyszínre kell küldeni a legfelkészültebb munkatársakat. Mi ezt tettük. Hamar létrejött a kapcsolat a hírTV-vel, lett képünk. Riadólánc alapján mozgósítottunk. A helyszínen szakavatott riporterek dolgoztak. Kruzslicz Dávid, aki korábban rendőrségi és politikai riporter volt, azonnal észrevette, hogy az MTV ostromlói között sok futballhuligán is volt. Ezt tőlünk tudták meg a nézők először. A tudósítónak feltűnt ugyanis, hogy a vandálok a rendőrök sípcsontjára dobálják a köveket, ahol nem védi őket a pajzs. Ez a meccsek körüli botrányokból ismert technika”

– teszi hozzá Kotroczó Róbert. Az igazgató állítja, az eredmény akkor sem lett volna más, ha végig saját képeket használnak. „A jövőre nézve inkább technikai fejlesztés jön szóba. Be kell szereznünk egy vezeték nélküli kamerát, amelynek képeit azonnal adásba lehet adni” – jegyzi meg Kotroczó Róbert.

A *TV2* forgatókönyve és problémái is hasonlóak voltak.

„Ahogy minden televízió, mi is a Kossuth téren felkészülve vártunk. Később a közvetítő kocsival már nem lehetett behajtani a tömegbe. Mivel más világvárostól, például Londontól eltérően nálunk az utcán sehol nincsenek optikaikábel-csatlakozó pontok, technikailag nem lehetett megoldani az élő közvetítést. De négy stáb folyamatosan forgatott és bejelentkezett. Előbb hírTV-s, később már saját képeket is használtunk. Elértük a pártokat, az illetékes hatóságokat, megtaláltuk a fontos riportalanyokat. Más-

> képp nem lehetett megoldani a közvetítést. Tanulságok technikai oldalról vonhatók le. Be kell szereznünk egy kábel nélküli kamerát, amit meg is teszünk”

– meséli Pánczél Andrea.

Félreértés övezi az *MTV* válságtudósításait – véli Kert Attila, az *MTV* hírigazgatója. A szakember szerint nem érdemes és nem is lehet párhuzamot vonni vagy hasonlóságot keresni a szeptember 18. és az augusztus 20-i események között. Ráadásul mindkét eset a kivételes helyzetek között is kivételes. A köztévé ugyanis nemcsak közvetítője, hanem részese és áldozata volt az eseményeknek. Ezért nem működött úgy, ahogy egyébként rendkívüli szituációban tenné.

> „Október 23-án az MTV viszont már olyan módon közvetített, ahogy egy közszolgálati televíziónak breakingnews-helyzetben kell. A másik két esetet ezzel nem lehet összehasonlítani. Augusztus 20-án a viharban a technika annyira megsérült, hogy az élő közvetítés lehetetlenné vált. Szeptember 18-án pedig nem volt mód arra, hogy részletesebben tájékoztassunk. Közvetítő kocsink a Kossuth téren volt, amit a feldühödött tömegen keresztül lehetetlen volt áthozni a Szabadság térre. Többen szakszerű véleményt tudnak mondani arról, hogyan kellett volna tudósítanunk az épületből. De nem kívánom nekik, hogy valaha is olyan helyzetbe kerüljenek, amelyben megértik, miért döntöttünk úgy, ahogy. Aki nem volt itt, nem tudja elképzelni a füstöt, a könnygázt, az ablakon berepülő maroknyi köveket. Közben a félelmet és a se ki-se be állapotot. Így nem lehet mindenre kiterjedő, tárgyilagos beszámolót adni”

– meséli Kert Attila.

Az *MTV* vezetése úgy döntött, szerkesztett és vágott anyagokkal, saját képekkel, de különkiadások formájában tájékoztat. 22 óra 45 perckor Baló György „Az Esté”-ben bemondta, tüntetők érkeztek a térre, majd folytatta az adást. 23 óra 10 perckor az „Este Extra” összefoglalta az addigi történéseket, és helyszíni tudósítást adott. Éjfélkor a késő esti „Híradó” élő képekkel és tudósításokkal jelentkezett. 00 óra 55 perckor Rudi Zoltán elnök nyilatkozatot adott ki a többi médiumnak és az *MTI*-nek, majd a „Híradó” rendkívüli adásában maga foglalta össze a helyzetet. 00 óra 53 perckor exkluzív felvételek jelentek meg a háborús állapotokról. 3 óra 12 perckor a „Híradó” egyik szerkesztője nyilatkozott a *BBC*-nek. 5 óra 54 perckor újraindította adását a *Magyar Televízió*.[10]

## Élőben vagy vágva?

A híradós szakemberek egyik legfontosabb „válságkérdése”. Nincs két ugyanolyan helyzet, egy rossz döntésnek komoly következményei lehetnek. A *BBC*, amely sok tekintetben etalonnak számít, zavargások és drámai szituációk esetére irányelveket dolgozott ki. Ezek közül az *MTV*-re vonatkozóan talán az egyik legfontosabb: „Abban az esetben, ha az események »erőszakszintje« magas, akkor az anyagokat kisebb késéssel vagy megvágva

10 Az MTV 2006. szeptember 19-én kiadott „MTV helyzetjelentés” című sajtóközleménye (kiemelés tőlem – L. Á.)

kell műsorba szerkeszteni."[11] Nehéz definiálni, mit jelent a kifejezés pontosan. Az erőszak szintjét a három megkérdezett televízió közül az *MTV* ítélte elég magasnak ahhoz, hogy ne adja élőben az eseményeket, nehogy ezzel tovább fokozza a helyzetet. Az *MTV* szeptember 22-i sajtóközleményében leszögezte:

> „A folyamatos élő közvetítéssel kapcsolatban az MTV elnöke azt a döntést hozta, hogy olaj volna a tűzre – sajnos úgy szó szerint, mint átvitt értelemben –, ha a Magyar Televízió kameráin keresztül széles nyilvánosságot kapna az a vandalizmus, ami a székház előtt történik. Később pedig, a lángokban álló kapu és a munkatársaink testi épségének védelme miatt határozott úgy, hogy pusztán adásmegszakító híradásokkal jelentkezzen a közszolgálati televízió. A háromezres tömeg habozás és gondolkodás nélkül – sajnos szintén szó szerint – felkoncolta volna, úgy a kiküldött közvetítő kocsit, mint a stábot."[12]

Az első kérdés a híradós számára ilyenkor valóban mindig az, hogy azonnal hírt adjon-e, vagy késleltesse az információt. Hiszen az élő közvetítésen kívül más megoldás is elképzelhető.

> „Nem kértünk képet a Hír TV-től, a szerkesztett összefoglalókhoz saját anyagainkat használtuk. A kereskedelmi tévék másképp mérlegelnek: az ilyen képek a képernyő elé tapasztják a nézőket. Ha nem adják élőben, milliókat bukhatnak. Ez teljesen más szemléletet és hozzáállást követel meg"

– mondja Kert Attila. Kérdés: ki hova teszi a mércét, amikor az erőszak szintjéről, így a közvetítés módjáról dönt.

> „Leginkább nagytotálokkal dolgoztunk, halott embert és vért soha nem mutatunk. Az MTV ostromakor ilyet a hírTV-nél sem láttunk. Ha adtak volna, nem vettük volna át. Ha van rá mód, ilyen helyzetben élőben kell adni. Az élőkép felértékelődik, az események percről percre változnak. Egy-egy fontos pillanatot nem szabad elszalasztani. Ha megoldható, osztott képernyővel dolgozunk, így egyszerre több információt is át tudtunk adni a nézőnek"

– meséli Pánczél Andrea.

Az *RTL* hírigazgatójának eszébe sem jutott, hogy ne élő képeket adjanak.

> „Ha ablakokat törnek be és autókat gyújtanak fel, az nem ugyanaz, mint amikor erőszakos és véres cselekmények, gyilkosság vagy haláleset történik. Itt ilyesmiről nem volt szó. Amikor a vízágyúból a rendbontók kiszedték a rendőrt, az volt az egyetlen pillanat, amikor elszabadulhatott volna a pokol. Ekkor valóban felmerülhetett volna

11 BBC Editorial Guidelines. Demonstrations, disturbances and riots. http://www.bbc.co.uk/guidelines/editorialguidelines/edguide/war/demonstrationsd.shtml. Magyarul hivatkozásként lásd az ORTT sajtóközleményét, ibid.

12 Részlet az *MTV* 2006. szeptember 22-én kiadott, MTV: „Mérlegen a károk és a helyreállítás – mérlegen a valóság" című sajtóközleményéből (kiemelés tőlem – L. Á.)

> az élő adás megszakítása. De mivel nem estek neki a rendőrnek, megkönnyebbülten lehetett élőben mutatni az eseményeket”

– jegyzi meg Kotroczó Róbert.

## Szakma

A *BBC* másik alapelve kimondja:

> „Pártatlan és átfogó tájékoztatásra kell törekedni, ha a tudósítók nem képesek kontextusba helyezni az eseményeket, akkor ki kell egészíteni a beszámolókat, annak érdekében, hogy a teljes képet megjeleníthessük.”[13]

Talán ez az egyik legsúlyosabb vétség, ami miatt az ORTT elmarasztalta a *hírTV*-t. Hiszen a képek „adottak” voltak, a helyzetet a tudósító értelmezése torzította.

> „A Hír TV riportere forradalomnak minősítette az eseményeket; többször »tüntető kollégák«-ról, »változást akaró fiatalok«-ról beszélt. Az én ízlésem szerint ez nem az események pártatlan bemutatása, hanem megengedhetetlen érzelmi azonosulás. Jellemző, hogy két nap múlva az addig forradalmároknak nevezett embereket vandáloknak, randalírozóknak nevezték, pedig közben sem ők, sem a hírTV nem változott meg. Mégsem mondták, hogy elnéztük. Vagy, hogy elnézést…”

– véli Kert Attila.

A lényeg tehát a közvetítés hangneme, szóhasználata, tónusa, tárgyszerűsége, hitelessége:

> „Azzal semmi baj nincs, ha a televíziók a forrás feltüntetése mellett átveszik egymás képi anyagát. Ez a mindennapokban számtalanszor előfordul. Az előre nem várt esemény nem tervezhető. Ilyenkor egyik vagy másik tévének nagyobb szerencséje lehet abban, milyen közel tud kerülni az eseményekhez. Az MTV »ostromakor« egyébként nem adás-, hanem kameraképet kaptunk. Ami a hírszövegeinket illeti; az információkat több forrásból ellenőriztük, szükség esetén a szerkesztő és a műsorvezető is pontosított. Ők kezdettől fogva »vandalizmusként« és »pusztításként« értelmezték az eseményeket. Ez aznap este, az élő közvetítés alatt sem volt kétséges”

– mondja Kotroczó Róbert.

A riporterre vonatkozó szabályok a *TV2*-nél is szigorúak:

> „A tudósító csak azt mondhatja el, amit maga körül lát. Ameddig nem biztos és nem erősítik meg, semmilyen pluszinformációt nem említhet. Pártatlannak, mértékadónak és visszafogottnak kell lennie. Az eseményeket kommentálnia és minősítenie semmi-

13 BBC Editorial Guidelines, ibid.

> lyen körülmények között nem szabad. Hisz az a legfontosabb, hogy ne keltsünk pánikot”

– mondja Pánczél Andrea.

Még egy *BBC*-s alapelv: „Azonnal vissza kell vonulni, ha a sajtó jelenléte fokozza a helyzetet.”[14] Ez szeptember 18-án hatás-ellenhatás értelemben működött.

> „Valóban sokszor előfordul, hogy ha észreveszik a riportert, a légkör megváltozik, és mindenki másképp kezd beszélni. De ez kettős mérce. A tömeget bőszítheti, de akár le is csendesítheti, ha dokumentálják, amit tesz. Szeptember 18-án sokan kihasználták a helyzetet, hirtelen mindenkinek sajtóigazolványa volt. Aztán kővel dobálták meg a közvetítő kocsinkat és a kollégáimat, csak azért, mert tévések voltak”

– meséli a *TV2* hírigazgatója.

## Szempont a nézettség?

Míg „normál menetben” a kereskedelmi csatornák talán legfontosabb szempontja az, hogy a nézettségi versenyben előnyt szerezzenek, addig válsághelyzetben fordul a kocka. Az országos kereskedelmi televíziók vezetői állítják, ilyenkor nem ezért kell tudósítani. A közszolgálati csatorna viszont, amely egy átlagos hétköznapon a versenyben jóval hátrébb kerül, az ostrom után tudatta: „A nézők – a távkapcsolójukkal – a közszolgálatiság fontosságára, a Magyar Televízió működésének szükségességére szavaznak.”[15] Majd a különböző hírműsorok nézettségi adataival támasztották alá, az *MTV* ostromát követő napok hírversenyében ők győztek.[16] Az *RTL Klub* hírigazgatója szerint a lényeg nem ez. Az számít, az elhangzott információk mennyire relevánsak, a műsor milyen mértékben tudta megtartani a tárgyilagosságát, hitelességét és hogyan tette egyedivé a közvetítést.

> „A nézettség az MTV ostromakor nem volt elsődleges, a csatorna részéről sem elvárás. Egy belpolitikai válságról nem lehet úgy beszélni, hogy kereskedelmileg működött-e vagy sem. Jellemző, hogy míg a kereskedelmi tévéket a médiakritikusok a »lelketlenségük« miatt állandóan szapulják, addig ilyen helyzetben csak azzal foglalkoznak, melyik tévé nyerte az úgynevezett hírversenyt”

– teszi hozzá Kotroczó Róbert.

---

14 BBC Editorial Guidelines, ibid.

15 *MTV*-sajtóközlemény: 2006. szeptember 20. MTV: Tények.

16 *MTV*-sajtóközlemény: 2006. szeptember 20. MTV: Tények szerint: „A délelőtti és kora délutáni idősávban az m1 csatorna átlagos nézettsége – 3,5% – meghaladta a TV2-t (2,3%) és az RTL Klubot (1,2%). Ebben nagyon nagy szerepe volt a déli híradónak, amelynek átlagos nézettsége a 18 év felettiek körében 10,4 százalék volt, azaz 818 239 fő követte figyelemmel az események alakulását az m1-en, ezzel 60 százalékos közönségarányt érve el. A 18–49 évesek körében a tévénézők 50,4 százaléka kapcsolt az m1 déli híradójára. A kora esti híradó szintén kimagasló nézettséget hozott a választókorúak körében: 339 ezer fő, részesedés 14,3 százalék. Az m1 műsorait tegnap este kimagaslóan sokan választották, a Híradó nézettsége a 18 éven felüliek körében 8,9% volt, ez a tévénézők 18,6%-át jelentette. A Híradó Extra közönségaránya már 23,6%, ekkor már a TV2-nél nézettebb volt az m1, 971 ezer néző választotta ezt a műsort” (kiemelés tőlem – L. Á.).

Hasonlóan vélekedik a *TV2* igazgatója:

> „A Tények közszolgálati műsor, ami nagy terhet ró a kereskedelmi csatornára, hiszen ezzel is nézettséget kell produkálnia. De az MTV ostromakor ez nem motivált, nem is lehetett szempont. A lényeg az volt, egy csatornától a közönség minden információt megkapjon”

– jegyzi meg Pánczél Andrea.

## Összegzés

Az MTV ostroma alatt a tudósítók többsége először tapasztalta meg, milyen az „éles bevetés”. A helyzet pedig a különböző tematikájú televíziók eltérő „válságtudósítói” funkcióit is felvetette. A hírekre pozicionált és arra specializálódott hírcsatorna számára – elvileg – nem jelenthet nehézséget, hogy gyorsan, részletesen nyújtson tájékoztatást akár a legextrémebb helyszínekről is. Bár nem erre vannak berendezkedve, a gyors reagálás a kereskedelmi csatornáktól ugyanúgy elvárható. Az ostrom és első sokk után már az *MTV* is felkészültebben reagált. Az október 23-i rendzavarások közvetítése egyik televíziónál sem okozott fennakadást. Úgy tűnik, „edzettebbek”.